

ÂŞIK VEYSEL ŞAHBAZOĞLU'NUN (VEYSEL DENİZ) CEZAEVİ GÜNLERİNİN ŞİİRLERİNE YANSIMASI*

Kars (Arpaçay Möküz-Üçpınar köyü) 1924 - Kars 07. 12. 1995

Cengiz GÖKŞEN**

Öz

Kars ve çevresi, Anadolu âşık tarzı Türk şiir geleneğinin önemli merkezlerinden biridir. "Âşıklık geleneği bitti" denildiği bir dönemde, Kars ve çevresinde yetişen âşıklar, bu geleneğin yeniden canlanmasını sağlamışlardır.

Âşık Veysel Şahbazoğlu, 20. yüzyılda Kars'ta yetişmiş usta âşıklardan biridir. Kars'ın Arpaçay ilçesinin Möküz / Üçpınar köyünde 1924 yılında doğan Veysel Şahbazoğlu, çocukluğundan itibaren âşık olmayı ister ve yaşı ilerledikçe âşıklığa olan ilgisi artar. 1947 yılında, 23 yaşında âşıklığa başlayan Şahbazoğlu hem bade içmiş hem de usta çırak ilişkisi içinde yetişmiş, düğünlerin, söz, sohbet meclislerinin aranan âşıklarından biri olmuştur.

Veysel Şahbazoğlu, 1979 yılında kan davası yüzünden cinayet işler. Bu cinayetten sonra cezaevine düşer ve artık sanatında da cezaevi günleri başlar. Bu çalışmada, Âşık Veysel Şahbazoğlu'nun cezaevi günlerinin, cezaevinde yazdığı şiirlerine yansımaları incelenmiştir. Şahbazoğlu'nun cezaevinde yazmış olduğu şiirlerin hemen hepsine mahpus hayatının izlerinin sindiği, bu şiirlerin mahkûm psikolojisini anlamak açısından belgesel niteliği taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Kars, âşıklık geleneği, Âşık Veysel Şahbazoğlu.

REFLECTION OF ASIK VEYSEL SAHBAZOGLU'S (VEYSEL DENİZ) PRISON DAYS INTO HIS POETRIES

Kars (Arpaçay Möküs-Üçpınar Village) 1924-Kars 07.12.1995

Abstract

Kars and its neighbourhood, is one of the important centers of Turkish poetry tradition and Anatolia lover style. 'The minstrelsy tradition is over' in an era when called, lovers grown in Kars and surrounding area had provided the revival of this tradition.

Asik Veysel SAHBAZOGLU who trained in Kars is one of the master lovers in the 20th century. Veysel SAHBAZOGLU, who was born in Möküs/Üçpınar village of Arpaçay town of Kars in 1924, wants to be a bard and his interest in this area increases as he grow up. In 1947, as SAHBAZOGLU who developed interest in minstrelsy in 1947 when he was 23 years old was not only dring wine but also he grew up in master-apprentice relationship and he became one of the bards who was desired by people in weddings, word and chat councils.

* 44. Âşıklar Bayramı, 1966'dan Günümüze Konya Âşıklar Bayramı ve Âşık Edebiyatı Sempozyumu'nda (22-23 Mart 2012, Konya) sunulan bildirinin gözden geçirilmiş hâlidir.

** Doç. Dr.; Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, goksenc33@yahoo.com.

Veysel SAHBAZOGLU murdered in 1979 because of blood feud. After this murder, he ended up in prison, and the prison days also began in his art. In this study, the reflection of Asik Veysel SAHBAZOGLU's prison days into the poetries he wrote in the prison is investigated. It can be obviously said that the prison life has an affect on his poems written in the prison and these poetries sustain the documentary quality in terms of understanding the psychology of prisoner.

Keywords: Kars, the minstrelsy tradition, Asik Veysel Sahbazoglu.

Giriş

Kars ve çevresi, Anadolu âşık tarzı Türk şiir geleneğinin önemli merkezlerinden biridir. Âşık tarzı Türk şiir geleneğinin Anadolu'daki ilk örneğinin görüldüğü yer olan Kars (Sakaoğlu 1989: 111), 19. ve 20. yüzyıllarda Anadolu'daki âşıklık geleneğinin önemli coğrafi merkezlerinden biri olmuştur. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında yetişen Âşık Şenlik'in etkisiyle bölge, tabiri caizse, Anadolu'da âşıklığın 20. yüzyıldaki yeniden dirilişinin müjdecisi olmuştur. Âşıklık geleneği, Türklerin Anadolu'ya gelişleriyle nasıl ilk defa doğudan gelmişse, bitti diye hayıflanılırken de doğudan gelen bir rüzgârla yeniden yeşermiştir denilebilir. Bu havayla 20. yüzyılda Kars ve çevresinde birçok güçlü âşık yetişmiştir. Bu âşıklardan biri de Âşık Veysel (Deniz) Şahbazoglu'dur.

Âşık Veysel Şahbazoglu'nun hayatı¹

Âşık Veysel Şahbazoglu'nun (Deniz) Arpaçay'ın Üçpınar köyünde yaşayan ailesi, 1915 Ermeni olaylarından önce varlıklı bir ailedir. Ermeni olayları sırasında Kars ve çevresinde yaşayan birçok aile gibi onlar da köylerini ve yurtlarını terk etmek zorunda kalır. 1920'de (1336) tekrar köylerine dönseler de eski varlıklarına bir daha kavuşamazlar.

Âşık Veysel Şahbazoglu, 1921 (1337) yılında Kars'ın Arpaçay ilçesinin (şimdi Akyaka'nın) Üçpınar (Möküz) köyünde Ali Paşa ve Narin Hanım'ın oğlu olarak dünyaya gelir. Babası, Veysel olduğunu öğrendiği Akyaka'daki bir Türk askerinin adını oğluna verir. Veysel, fakir bir çocukluk geçirmesine karşılık çok güçlü kuvvetli bir delikanlı olur. Bu güçlü ve kuvvetliliğinden dolayı köylerinde bulunan Derviş Ağa, Veysel'i köydeki güreşlerde pehlivanı olarak güreştirir. Aynı ağa 1940 yılında Veysel'i çoban tutar. Bu arada Veysel köylerinden bazı ağaların kızlarını sever. Kızların gönlü olmasına karşılık fakirlik yüzünden sevdiğini alamaz. Köylerine gelen giden âşıkların ve biraz da sevdalığın etkisiyle Türk halk müziğine ve âşıklığa karşı ilgisi gün geçtikçe artar. Bir tek arzusu vardır: Âşıklar gibi çalıp söylemek, adının tüm çevrede duyulmasını sağlamak, duygu ve düşüncelerini herkese dinletebilmek. Bu düşüncelerle bir üstat ararken askerlik vakti gelir. 1941-45 yılları arasında askerliğini yapar. Askerden

¹ Buradaki bilgiler, Âşık Veysel Şahbazoglu'nun 10.08.1988 günü Kars cezaevinde yazdığı ve Erdoğan Altınkaynak'ın *Âşık Veysel Şahbazoglu Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, (Ankara 1998) adlı çalışmasının 1-6 sayfaları arasında yer alan mektubundan özetlenmiştir.

döndükten sonra kendisini iyice saza söze vermeye başlar. 27.07.1945 tarihinde Seher Hanım'la evlenir. Bu evliliğinden iki kız (Sevgi, Sevim), iki erkek (Ensar, Soysal) çocuğu olur.

Şahbazoğlu'nun Âşık Ellez (İlyas) Ercan adında güzel sesli ve iyi saz çalabilen bir dayısı vardır. Annesinin isteği üzerine dayısı, Veysel'e saz çalmayı öğretir. Ancak sadece saz çalmakla iş bitmez. Âşık olabilmek için irticalen şiir de söylemek gerekir. Kars ve çevresinde ise şiir söylemek ve saz çalmak da yetmez. Aynı zamanda âşık havalarını ve hikâyelerini bilmek, atışma yapmak ve hikâye tasnif etmek gerek. Bu eksikliğini giderebilmek için Veysel gece gündüz Allah'a yalvarır. Bir sabah kalktığında ağzının, yüzünün, gözünün eğildiğini görür ve çok üzülür. Kendinde aşırı derecede şiir söyleme duygusu hissetse de utancından kimsenin yanına gidemez. Bir akşam abdest alıp, namaz kıldıktan sonra yatar. Rüyasında ak sakallı bir ihtiyar uykudan uyandırır. Veysel, ihtiyarın atının kantarmasını tutmak isterse de ihtiyar kantarmayı vermez. Bu sırada hastalığını ihtiyara anlatır. İhtiyar, elindeki asasıyla Veysel'in çenesini sağdan sola doğru iter, asanın ucunu gözünün içine sokarak çevirir. Bu sırada uykudan uyanır ve dudaklarının bir araya geldiğini fark ederek anasını çağırır. Derviş, ağzını, gözünü, yüzünü düzeltmiştir. Bu sevinçle tekrar uykuya dalar. Aynı adam tekrar rüyasına girer ve kendisine bir sürü koyun ve bir yeşil incir verir. "Bu koyunların nişanını iyi belle" der ve kaybolur. Şahbazoğlu, bu gelenin Hızır olduğuna ve Allah'ın dualarını kabul ettiğine inanır. Bundan sonra 1947 yılında âşıklığa başlar. Köylerinde bulunan Bayram Hoca'dan âşık tarzı şiir söyleme tekniği konusunda dersler alır. 1976 yılına kadar Kars ve çevresinde âşıklık yapar. Bu süre içinde katıldığı Konya Âşıklar Bayramı etkinliklerinde çeşitli ödüller alır. Halkın beğendiği, herkesin tanıdığı bir âşık olur. Ancak 1976 yılının yedinci ayının sonlarından (19.07.1976) itibaren Veysel için kara günler başlar.

Evlatlık edindiği yeğeni öldürülür. Bu olay Şahbazoğlu'nun bütün hayatını alt üst eder. Zanlı yakalanır. İki buçuk yıldan fazla zaman geçmesine karşılık zanlının cezası kesinleşmez. Çevresindeki kişiler kanımı yerde koymaması, intikamını alması için Veysel'i sürekli kışkırtırlar. Yaklaşık üç yıl boyunca psikolojik baskı altında kalan ve kendi kendine ne yapacağını düşünen Veysel en sonunda zanlıyı öldürmeye karar verir. 14.02.1979 tarihindeki duruşmaya belinde tabancayla girer ve duruşma salonunda zanlıyı vurarak ölümüne sebep olur. Bu tarihten itibaren de cezaevi günleri başlar ve 13.04.1991 tarihine kadar sürer. Cezaevinden çıktıktan sonra yaklaşık dört yıl yaşayan Şahbazoğlu, 07.12.1995 tarihinde hayatını kaybeder.

Halk şiiri ve türküleri üzerine çeşitli çalışmaları olan Karadeniz ve Bahçivan'a (2010: 426) göre ise başta dayısı olmak üzere, köylerine gelip giden âşıkları dinleyerek daha küçük yaşlardan itibaren şiirle ilgilenmeye başlar. Daha sonra âşık olduğu kızın verilmemesi üzerine saz çalmayı öğrenir ve türküler yakmaya başlar. Zamanla tanıştığı ve dostluk kurduğu yöre

âşıkları vasıtasıyla bilgisini pekiştirerek önce çevresinde sonra ülke genelinde tanınan bir âşık olur.

35 yıl âşıklık yaptığını belirten (Altınkaynak, 1998: 2) Şahbazoğlu, cezaevinde geçirdiği günleri âşıklık yaptığı yıllara dâhil etmez. Ancak 12 yıl 3 aylık mahpushane hayatı âşığın bir nevi çile doldurduğu ve âşıklığının piştiği dönemdir. “Aşk ağlatır, dert söyler” atasözü bağlamında, Şahbazoğlu, cezaevinde kaldığı sürede daha önce söylediği şiirlerden çok daha fazla şiir söylemiştir. Âşığın hayatı, sanatı ve eserleriyle ilgili olarak Altınkaynak (1998) tarafından hazırlanan tek çalışmadaki şiirlerin büyük çoğunluğu hapisane günlerinde yazdığı şiirlerdir. Âşık bu dönemde sürekli olarak kendi iç âlemine dönmüş, dışarıdaki hayatla hapisane hayatının muhasebesini yapmış, niçin dışarıda değil de içeride olduğunu sorgulamış, bazen yaptığı işten pişmanlık duymuş bazen de pişmanlık duymayı onuruna ve gururuna yediremeyip kendini haklı bulmuş, sabırla her şeyin üzerinden geleceğini düşünmüş, kendini kaderinin kurbanı olarak görmüş ve bunları şiirlerinde dile getirmiştir.

Altınkaynak tarafından hazırlanan monografisinde atışmalar dâhil Şahbazoğlu'nun toplam 298 şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerin 30'u divani, 176'sı 11'li, 49'u 8'li (geraylı), 1'i 7'li, 6'sı tecnis, 2'si dudakdeğmez, 10'u atışma (ikisinde atışanın söylediği dörtlükler yok), 3'ü muamma, 1'i 5'li, 20'si ise bayattır.

Yukarıda belirtilen türlerden anlaşılacağı üzere, Şahbazoğlu, Kars ve çevresi âşıklık geleneğinde görülen şekil ve türlerin büyük çoğunluğuna ait örnekler vermiştir. Bunun yanında, Kars ve çevresinde usta âşık olarak kabul edilebilmek için yukarıda da belirttiğimiz gibi, *saz çalmak, atışma yapabilmek, hikâye bilmek, hikâye tasnif etmek ve bölgenin usta âşıklarınca bilinen, çalınıp söylenen âşık havalarının çoğunu bilmek gerekiyor. Âşık İlyas'tan saz, Bayram Hoca'dan şiir tekniği* dersleri alan Şahbazoğlu, bölgede bilinen ve sevilen âşık havalarından *Koçaklama-Köroğlu, at üstü, Kaçak Nebi, Karabağ sikestesesi, Keşişoğlu, derbeder, ciğalı tecnis ve hoş damak* adlı âşık havalarını en iyi icra eden âşıklardan olup 70'e yakın âşık makamı bilmektedir (Altınkaynak, 1998: XII).

Şahbazoğlu'nun cezaevindeki günlerinin şiirine yansımaları

Her insanın hayatında belli geçiş dönemleri vardır. Doğum, evlenme, ölüm, erkekler için sünnet gibi. Bunların yanında, yukarıda da belirtildiği gibi, Şahbazoğlu'nun hayatında bir diğer dönüm noktası, cinayet işleyip cezaevine düşmesidir. Cinayet işlemesiyle hayatının akışı değişmiştir diyebiliriz. Çünkü hem yaşadığı mekân hem de duygu, düşünce ve hayata bakışı, yani hayatının gayesi değişmiş ve bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmamıştır. Bu değişim ve dönüşüm âşığın şiirlerinin muhtevasına yansımıştır. Bu bağlamda, Şahbazoğlu'nun âşıklık

hayatı en genel hatlarıyla cezaevine girişi öncesi ve cezaevine girişi sonrası olmak üzere iki ayrı dönemden oluşmaktadır. Cezaevine girmeden önce yazdığı şiirlerde hayata daha olumlu bakan, daha coşkulu bir insanın psikolojisinin yansıması varken cezaevinde yazdığı şiirlerde, özellikle de yaşı ilerledikçe, daha umutsuz bir ruh hâlinin yansıması görülmektedir.

Alptekin ve Sakaoğlu'na (2006: 244) göre, Şahbazoğlu'nun şiirlerinde, “uzun yıllar yaşadığı hapis hayatı, çocukluğundan itibaren çektiği yokluk, Türk kahramanlığı, Türk tarihi, âşıklar ve halk hikâyeleri, ekonomik hayat” vb. konular işlenmiştir.

Şahbazoğlu da her âşık gibi özlem, gurbet, sevgi, aşk, kader, din, tasavvuf, tarihî ve sosyal konuları şiirlerinde sıkça işlemiş bir âşıktır. Bunların yanında, onun şiirlerinde en fazla dile getirdiği ve dikkat çeken hususlar, bir mahkûmun cezaevindeki duygu, düşünce ve hayatına ait unsurlardır. Bir mahkûmun cezaevi hayatı, hiçbir âşıkta ve belki de hiçbir şairde olmadığı kadar onun şiirlerinde yer bulmuştur. Bu itibarla Şahbazoğlu'nun şiirlerinde geçen cezaevi ve cezaevi hayatıyla ilgili belli başlı kelimeler ve bunların sayıları yaklaşık olarak şöyledir:

Şahbazoğlu'nun cezaevi hayatıyla ilgili olarak şiirlerinde en fazla kullandığı kelime “kader”dir. Kader kelimesini dört şiirinde ayak olarak kullanmasının yanında (Altunkaynak, 1998: 87/(7), 92/(4), 101/(4), 131/(8)², yaklaşık 70 yerde ise yalnız veya “kader mahkûmu, kara kader, kader taşı, kadere kurban, kaderin ağı, kader kurbanı, kader kuşu” gibi terkip hâlinde kullanmıştır³.

Şahbazoğlu da cezaevine düşen birçok insan gibi, kendisini kader mahkûmu olarak görmektedir. Bu yüzden olsa gerek ki yaşadığı bütün olumsuzlukları kadere yüklemektedir. Böylece bir şekilde yansıtma yaptığı, savunma mekanizmasını kullandığı, suçluluk psikolojisinden kurtulup, başına gelen kötü işin aslında kendinden değil kaderinden kaynaklandığına inanarak rahatladığı, psikolojik tatmin sağladığı ve hayata tutunduğu söylenebilir. Ayrıca bu durum, mahkûmların cezaevine uyumunu kolaylaştırıyor olabilir.

En fazla kullandığı ikinci kelime ise “zindan”dır. 298 şiir içinde yaklaşık 70 defa zindan kelimesini kullanmıştır⁴. Üçüncü kelime ise “mahkûm” olup yaklaşık 30 defadır⁵. Bunların

² /tan önceki rakam sayfa numarasını, sonraki sayı parantez içindeyse şiirin dörtlük sayısını, parantez içinde değilse belirtilen sayfadaki dörtlük sırasını göstermektedir.

³ 17/5, 18/2, 19/1, 19/9, 49/3, 50/5, 57/2, 58/3, 60/8, 61/3, 64/2, 64/4, 64/6, 64/8, 72/3, 78/3, 79/4, 81/4, 81/8, 82/1, 84/5, 70/1, 70/7, 80/2, 81/7, 84/3, 93/4, 95/4, 96/5, 96/6, 97/2, 97/3, 98/5, 98/6, 98/8, 99/5, 102/2, 103/5, 105/4, 99/7, 102/1(2), 108/7, 123/7, 124/3, 127/4, 109/3, 109/5(2), 112/1, 112/2, 112/6, 113/8, 137/3, 137/6, 137/7, 139/1, 140/7, 142/2, 142/8, 177/3, 177/5, 181/3, 187/1, 189/2, 182/3, 174/1, 186/5, 186/7, 146/2, 140/7, 142/2, 142/8, 182/3, 184/1, 186/5, 186/7.

⁴ 7/1, 13/7, 18/4, 18/5(2), 20/2, 48/8, 49/6, 49/7, 50/5, 55/2, 58/3, 58/6, 62/4, 62/4, 62/7, 63/2, 69/4, 70/2, 70/8, 71/5, 71/6, 71/7, 72/3, 72/5, 76/2, 78/7, 79/1, 79/7, 79/8, 81/4, 92/2, 92/6, 95/8, 96/5, 97/2, 98/4, 98/6, 101/1(2), 101/8, 102/4, 105/4, 105/7, 106/1, 106/7, 108/6, 113/1, 113/3, 113/5, 114/1, 115/5, 129/6, 130/2, 143/2, 177/1, 177/2, 178/1, 181/7, 183/7, 184/1, 186/8, 187/1, 191/3(2), 192/1, 146/2.

dışında cezaevi hayatıyla ilgili olarak ceza⁶, kolu bağlı veya kolu kelepçeli⁷, cezaevi⁸, müebbet⁹, af¹⁰, hapisane¹¹, demir dalı¹², dört duvar arkası¹³, gardiyan¹⁴, sabır¹⁵, görüş¹⁶, görüşçü¹⁷, görüş günü¹⁸, karakol¹⁹, katil²⁰, idam cezası²¹, mahkeme²², adam öldürmek²³, hapse salmak²⁴, hapis²⁵, koğuş²⁶, ölüm²⁷ kullanılan kelimelerdendir.

Her ne kadar hapisane hayatıyla ilgili olarak en fazla kullanılan kelime “kader” olsa da cezaeviyle eş anlamlı kullanılan kelimeler (cezaevi: 16, hapisane: 6, zindan: 70, demir dalı: 6, dört duvar arkası: 2) toplandığında 100 ediyor, bu da en fazla kullanılan kelimenin cezaevi olduğunu göstermektedir. Bu durum, bir taraftan da mekânın insan hayatındaki etkisini ve önemini ifade etmektedir. Bunların yanında, ikisini eklerde verdiğimiz üç şiirinde cezaevi hayatı anlatılmaktadır.

Şahbazoğlu'nun şiirlerine muhteva açısından bakıldığında, özellikle yeğenin ölürülmesinden sonraki hayatının şiire yansımaları denilebilir. Aşağıya alınan dörtlüklerde ve mısralarda bu durum çok net bir şekilde görülecektir. O, hayatını bütün gerçekliğiyle şiirine aksettirmiştir. Yukarıda kısaca özetlenen hayat hikâyesine ait birçok unsur şiirlerinde görülebilir. Onun şiirlerinin tamamını okuyan birisi, hayat hikâyesini çok rahat bir şekilde yazabilir. Bu durum bazı şiirlerinden alınmış aşağıdaki dörtlüklerde rahatça görülecektir.

⁵ 18/2, 45/7, 49/4, 62/2, 75/2, 93/4, 99/5, 95/6, 95/7(2), 96/3, 96/4, 97/1, 97/3, 99/5, 106/5, 108/7, 108/8, 112/5, 112/7, 113/3, 123/7, 137/1, 142/8, 174/6, 180/1, 181/3, 183/6.

⁶ 50/1, 63/5, 59/8, 64/4, 64/6, 74/2, 78/5, 81/2, 81/6, 82/1, 86/1, 97/3, 99/7, 100/1, 106/7, 135/6, 136/1, 139/2, 142/2, 177/3.

⁷ 18/2, 49/3, 50/2, 75/8, 81/6, 82/3, 82/8, 86/2, 99/4, 107/1, 128/2, 106/5, 140/4, 183/6, 184/1, 81/7, 143/1, 86/3, 49/5.

⁸ 17/3, 86/1, 87/4, 94/3, 94/4, 100/1, 100/3, 109/5, 140/8, 142/8, Ayrıca cezaevidir redifli [s.85-86/(5)] bir şiiri var.

⁹ 132/6, 71/1, 74/6, 78/7, 81/2, 82/1, 139/2, 174/6, 180/1, 106/5, 96/4.

¹⁰ 61/8, 177/2, 177/3, 177/4,

¹¹ 22/4, 41/6, 87/1, 99/3, 131/7-8.

¹² 78/5, 84/3, 110/3, 131/1, 131/3-4,

¹³ 110/3, 112/4,

¹⁴ 49/3, 87/3, 95/7.

¹⁵ 11/1, 19/9, 45/7, 57/7, 64/6, 65/3, 72/7, 112/2

¹⁶ 61/8, 106/1, 95/1, 109/3, 79/3, 185/7,

¹⁷ 109/8, 180/3,

¹⁸ 59/5, 102/5,

¹⁹ 49/4, 113/1

²⁰ 72/3, 140/2,

²¹ 74/6,

²² 76/8,

²³ 80/2,

²⁴ 87/2,

²⁵ 139/3

²⁶ 7/5

²⁷ 9/2, 10/4,

Hayat hikâyesini özetlerken 1947 yılında âşıklığa başladığını belirtmiştik. Bu durum “Neler var” ve “Ne elde ettim” redifli şiirlerde aşağıdaki şekilde dile getirilmiştir.

*Sene kırk yediden beri ben bu yolda çalıştım
Mecnun oldum dağ başında sahralara alıştım
Dört mevsim içinde kaldım birisiyle tanıştım
Lale sümbül mor menekşe ilkbaharda neler var (Altınkaynak, 1998: 12/7)*

*Ben severim okuyanı yazanı
Bozulmasın Türkiye'nin düzeni
Şahbazoğlu kırkyedinin ozanı
Çağlara seslendim ne elde ettim (Altınkaynak, 1998: 49/2)*

Hayatını alt üst eden cinayeti işlemesini bir dörtlükte şöyle ifade ediyor.

*Bir görev gelmişti Veysel ozana
Hoş gelsin yarene dosta düşmana
Hayatıma sebep olan insana
Hedefine kurşun attığım kafî (Altınkaynak, 1998: 71/4)*

Çevresinden kendine bir görev verildiğini, baskıya dayanamayarak dost ve düşmanlarının “aferin desinleri” için adam vurduğunu belirtmiştir. Ama pişmanlık duymaktadır. Önce akıl verip, başa iş geldikten sonra da uzaktan tenkit edenler, deli diyenler içinse şöyle seslenmektedir:

*Güvenmeyin geniş günün dostuna
İşe salar kına yakar destine
Sonra deli diyer güler üstüne
Bunu yapan hısım idi el idi (Altınkaynak, 1998: 63/7)*

Hayvancılığın yoğun biçimde yaşandığı yerlerde mera ve yayla, köyler veya kişiler arasında her zaman sorun kaynağı olmuştur. Bu tür yerlerde birçok anlaşmazlıkların, düşmanlıkların, cinayetlerin sebebi, otlakları sahiplenmektir. Şahbazoğlu'nun cezaevine düşmesine esas sebep de yayla meselesidir. Yayla, bölge insanının sosyoekonomik hayatında ayrı bir yere sahiptir. “Gör” redifli şiirinde bu durumu gayet açık bir şekilde belirtir:

*Bekler idik bu haziran ayını
Dağları bezedi malı koyunu
Herkes önce tutar mayıs yağını
Kaymakları yayıklardan taşı gör (Altınkaynak, 1998: 32/6)*

Yaylalarla ilgili anlaşmazlıklar, bugün bile köyler arasındaki en önemli sorunlardan biridir. Her yıl bahar ve yaz aylarında yayla meselesi yüzünden ölüm ve yaralanmalarla sonuçlanan birçok kavga olur. Böyle bir yayla meselesi yüzünden Şahbazoğlu'nun çobanı ve aynı zamanda evlatlığı yeğeni öldürülür. Yayladan vazgeçmiş olsa yeğeni öldürülmeyecek, dolayısıyla âşık da kimseyi öldürmeyecek ve cezaevine girmeyecektir. Ama o yaylasından vazgeçmez. Bu durumu da yaylasına şöyle bildirmektedir:

Bu gama kedere kaderim saldı

Biri mezar biri müebbed oldu

Umulmayan bela başıma geldi

Bu düğüme yoktur çözüm yaylalar (Altınkaynak, 1998: 78/3)

Gönlüm gençtir ben köyüme doymadım

Cana kıydım ben yaylama kıymadım

İntikamı kıyamete koymadım

Can toprağım iki gözüm yaylalar (Altınkaynak, 1998: 78/4)²⁸

Yeğenin öldürülmesi, Şahbazoğlu'nun hayatında bir milattır. Bu olaydan sonraki hayatı neredeyse gün gün şiirine yansımıştır. Hayatını alt üst eden yeğenin öldürülme olayı, şiirine şöyle yansır:

Sene yetmiş altı temmuz ayında

Günümü zar eden kardeş balası

Gözümde ışık yok dizimde kuvvet

Dünyamı dar eden kardeş balası (Altınkaynak, 1998: 43/5)

Şahbazoğlu âşık olmayı çok istemiş, bunun için çok uğraşmıştır. Ancak yeğenin ölümü, o güne kadar kendi için her şeyden önde gelen sazını bile unutturmuş, yukarıda bir başka dörtlükte belirtildiği gibi, biraz da çevrenin etkisiyle onu intikam hırsı bürümüştür. Sonraları hırsına yenik düşse de devam eden mısra da intikam hayalinin paslanmasını diliyor. Bu durum, içinde bulunduğu çatışmayı gösteriyor. Bunu, saziyla dertleşerek dile getirmiştir:

²⁸ Türk kültürü içinde konar-göçerlik ve bu bağlamda kışlak - yayla hayatı ve çobanlık ayrı bir yere sahiptir. Şahbazoğlu "Yaylalar" (s. 25, 77-78) ve yukarıda adı geçen "Gör" redifli şiirlerinde çok sevdiği yaylalarını ve yayla hayatını anlatıyor. Ayrıca 30/2, 32/4, 44/2, 56/2, 95/5 dörtlüklerinde yaylaya, 25/3, 93/1, 98/7, 100/5, 114/1, 123/4, 186/6 dörtlüklerinde ise çobanlığa atıfta bulunuyor. Konargöçerlik ve hayvancılığın Türk kültüründeki yansımalarını Oğuz Kağan Destanı'ndan Dede Korkut Hikâyeleri'ne, atasözlerimizden deyimlerimize, klasik edebiyatımızdan halk edebiyatımıza yazılı sözlü hemen kültürel hayatımızın bütün alanlarında kolayca görebiliriz. Türklerde yayla ve kışlak hayatıyla ilgili olarak Bahaeddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş I*, (Ankara 2000, Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 1-141), çobanlıkla ilgili olarak da *Çoban Kitabı* [(ed. Emine Gürsoy Naskali) İstanbul 2011, Kitabevi] adlı çalışmalara bakılabilir.

*Sesime ses katan yaralı sazım
Her şeyimden evvel sendeydi gözüm
İntikam almaktır niyetim sözüm
Şahbazoğlu bu hayaller paslansın* (Altınkaynak, 1998: 40/4).

Cinayeti işlemeden önce bu işi yapıp yapmamayı üç yıl düşünmüştür:

*Üç sene bu derdi içimde işledim
Ancak yetmiş dokuz yıla işledim* (Altınkaynak, 1998: 22/1).

Yaptığı işte mecburiyeti olduğunu, yukarıda belirtildiği üzere, çevresindekilerin tahrikleriyle böyle bir işi yapmak zorunda kaldığını belirtmektedir.

*Elin sözü dokunanda ok idi
Çok düşündüm başka çare yok idi
Zaman yoktu yapacağım çok idi
Veysel derdi derde kattım da geldim* (Altınkaynak, 1998: 99/5)

İlk zamanlar işlediği cinayetten bir nevi gurur duymuş, intikamını aldığını, onurunu kurtardığını düşünmüştür. Bu durumun, bu tür olaylarda halkın ilk andaki algısını yansıttığı söylenebilir.

*Söz konuş sözünden çıksın bir mana
Senden türeyenler varistir sana
Onur gururumla girdim zindana
Dışta içte şöhretlerim var yeter* (Altınkaynak, 1998: 59/5)

Cezaevinde geçen günlerinin sayısı arttıkça yukarıdaki düşüncelerinden, en azından zaman zaman, vazgeçtiği, pişmanlık duyduğu şiirlerine yansımıştır. Aşağıdaki ilk iki dördlükte yaptığı işten pişmanlık duyduğu ve nefesine uyararak böyle bir iş yaptığı anlaşılıyor.

*Engellere boyun eğdi kaderim
Ben bu yoldan cayamadım ağlarım
Yarım bana hasret ben de yarime
Kana kana doyamadım ağlarım* (Altınkaynak, 1998: 61/3)

*Dert kavurdu beni ateşe yandım
Ağlamak son olur gülerim sandım
Hayallerim yalan ben nasıl kandım
Yollar uzun sayamadım ağlarım* (Altınkaynak, 1998, 61/4)

Aşağıdaki dörtlükte ise hem kendi, hem de karşı taraf için üzülmemektedir. Zanlı veya suçlu da olsa bir insanın canına kıymanın günah olduğuna ve bu yüzden kıyamette yanacağına inanmaktadır. Kendisinin düştüğü hataya oğlunun düşmemesi, dolayısıyla cehennemde yanmaması için nasihat etmektedir:

*Ölenin ağlıyor anası bacısı
Öldürenin hapis hane yuvası
Sakın giyme oğlum katil libası
Kıyamette yanma nara evladım* (Altınkaynak, 1998, 41/6)

Cezaevine düşmesini hep kadere bağlamaktadır. Bu bağlamda çok güçlü bir kader inancı vardır. Sık sık adam öldürmek gibi bir şeyin asla aklından geçmediğini, ama kaderinde böyle bir şey olduğu için kendisinin de yaptığını, bir başka deyişle kaderinden kaçamadığı için böyle bir cinayeti işlemek zorunda kaldığını belirtmektedir. Bascom “Folklorun Dört İşlevi” başlıklı çalışmasında, folklorun dördüncü işlevinin “Toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması” olduğunu belirtmiştir (Başgöz, 1996: 1). Bu bağlamda halk arasındaki kader inancına bağlı olarak, Şahbazoğlu’nun vicdanının baskısından kurtulmak için kadere sığındığı söylenebilir.

*Katil olmak hiç aklıma gelmezdi
Kaderimin dilemesi zor gelir
Hasret ateşine zindan kahrına
Şirin canı kalaması zor gelir* (Altınkaynak, 1998: 72/3)

*Gayelerim hayatımı güldürmek
Değildir gözyaşı döküp sildirmek
Aklımdan geçmezdi adam öldürmek
Kaderin dalını bilemedim ki* (Altınkaynak, 1998: 80/2)

Bir başka dörtlükte cinayet işleminin sebebini alın yazısına bağlamakta ve yaptığı işte haklılığını Kur’an’dan delil göstererek ispatlamaya çalışmaktadır.

*Kadir Allah bana böyle dilemiş
Hak yazdığı yazı bozulmamalı
Kısasa kısası Kur’an buyurmuş
Vicdan azabına ezilmemeli* (Altınkaynak, 1998: 54/6)

Başına gelenin kaderi olduğunu, bunun mutlaka geleceğini söylemektedir:

*Engel olmaz başa gelen gelecek
Veysel’in alınna yazılan gibi* (Altınkaynak, 1998: 100/7)

Hayatını vererek intikamını aldığını söylemektedir. Ancak yine kaderi suçluyor ve kaderin kendisiyle avunduğunu belirtmektedir.

Ben Şahbazoğluyum firkate daldım.

Hayatımı verdim intikam aldım

İdamdan başladım müebbed oldum

Benim ile avunuyor kaderim (Altınkaynak, 1998: 87/7)

Onuruna yedirip Pişmanlık Yasası'ndan faydalanmaz. Ancak ruhsal bozukluğunun olduğuna dair rapor alarak cezaevinden çıkmak için Elazığ ve Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanelerine sevk olsa da rapor alamaz. Bu umudun boşa çıkması aşağıdaki mısralara yansıyor. Daha sonra ise çareyi kadere ve Allah'a sığınmakta bulur.

Kanlı felek senin evin yıkılsın

Kolu bağlı sağa sola yolladı

Umudum Allah'a güman günüdür

Bakırköy'e İstanbul'a yolladı (Altınkaynak, 1998: 82/2)

Beni derde saldı evladın dağı

Bağlamış kolumu kaderin bağı

Kurtuluş günümün bu son durağı

Dayanılmaz bu çileye sevdiğim (Altınkaynak, 1998: 81/7)

Özgürlükten yoksun geçti zamanım

İnancımдан başka yoktur gümanım (Altınkaynak, 1998: 79/3)

En azından on yıl doktorluk oldum

Bu yollarda gidip gele bozuldum

Bu şifayı en son tevhidde buldum

Menfur hastalığa lokman Muhammed (Altınkaynak, 1998: 105/2)

Savcının pişman olup olmadığını sorması üzerine, onuruna yedirmeyip, pişmanlık duymadığını belirtmesini sık sık dile getirmektedir:

Şükrolsun ki başka damga yemedim

Zehir oldu ekmeğim aşımdı yemedim

Dost düşmana ben pişmanım demedim

Âşık Veysel Şahbazoğlu dolandım (Altınkaynak, 1998: 86/5)

Yaşı ilerledikçe cezaevinde ölmekten korkmaktadır:

Şu zalim zindanda ölmüyüm diye

Bunca çabalarım yarışım oldu (Altınkaynak, 1998: 105/7)

Bir başka şiirinde ise müebbet hapis verilmesine kızıp,

Can verdim can aldım ne lazım zindan

*Müebbetle culaması zor gelir*²⁹ (Altınkaynak, 1998: 72/5) diyerek tepki göstermektedir.

İşlediği cinayetten sonra kanun karşısında pişmanlık duymadığını belirtse de eşinden-dostundan, yurdundan-yuvasından ayrılan âşık, kendi vicdanında çok pişmanlık duymaktadır. Oğluna yazdığı şiirde karşıdakileri kardeşi olarak nitelendirmekte ve onların canına kıymaması, kendisinin düştüğü hataya düşmemesi, aileler arasında düşmanlık yaratmaması konusunda oğluna nasihatte bulunmaktadır.

Peşine gelene sen kıvanç duyma

Nefsin seni yener sen ona uyma

Sakın kardeşinin canına kıyma

Düşmanlık yaratma sonra evladım (Altınkaynak, 1998: 41/3)

Öldüğünde yeğeni *Ferman*'ın yanına gömülmek istemektedir. Bu vasiyeti yerine getirilmiş.

Ben Veysel'em keder şerbetin içtim

Yıllar yılı çile ile yarıştım

Ferman'ın yanında mezarım eştim

Niyetime ikrarına götürün (Altınkaynak, 1998: 83/3)

Kendi kendini sorgularken onuru, gururu, yeğeninini öldürülmesi aklına geldiğinde pişmanlık duymuyor. Tam aksine haklı olduğunu savunuyor, yiğitliğe, mertliğe vurgu yapıyor. Ancak dışarıda bıraktıkları aklına geldiğinde ise çok üzülüyor, söylemeyi onuruna yediremese de çok pişman görünüyor. Bu durum, bir mahkûm psikoloji olsa gerektir.

Lokman oldum yaram açtım sarıdım

Görevime soğuk kanla yürüdüm

İçte dışta şöhretimi korudum

Mazi olan hayatıma uygundur (Altınkaynak, 1998: 100/2)

Bir dörtlüğünde ise yüz kızartacak bir suçtan yatmadığını, bu yüzden üzülecek bir durum olmadığını vurgulamaktadır.

²⁹ 02.02 1982 günü hâkimin müebbet cezası verdiğinde son olarak söyleyecek bir şeyinin olup olmadığını sorması üzerine bu şiiri söyler (Altınkaynak 14. dipnot).

*Ben Şahbazoğlu'yum yalan satmadım
Vidanimda ağa kara katmadım
Yüz karası suçtan girip yatmadım
Şu viran zindanda üzülmemeli* (Altınkaynak, 1998: 55/2)

Şahbazoğlu “erler yuvası” dediği cezaevinde geçen hemen her yılını bir şiirinde dile getirmektedir.

Cezaevine düştüğü ilk günlerde söylemiş olması kuvvetle muhtemel bir şiirinde,
*Yüzbin sene cezam olsa
Gamım yoktur yağın bilin
Gözlerimde gülümseme
Nemim yoktur yağın bilin* (Altınkaynak, 1998: 136/1)

dese de aşağıdaki dörtlükte daha ikinci yılında evinin, köyünün özleminin içini kavurduğunu ve çektiği acının yettiğini belirtmektedir.

İkinci yıl

*İki yıldır ben evimi görmedim
Köyüme elveda ettiğim kâfi
Nice yıllar ateşlere kavruldum
Bu ateşe yanıp tütüğüm kâfi* (Altınkaynak, 1998: 71/2)

İkinci, üçüncü, altıncı, yedinci, dokuzuncu ve on üçüncü yıllar şiirler içinde birer defa geçmesine karşılık, beşinci yıl dört, onuncu yıl ise üç defa belirtilmiştir. Bu farklılığın bir af beklentisinden olması kuvvetle muhtemeldir.

Üçüncü yıl

*Üç yıldır ömrümü çürüttü zindan
Bülbül tek firkatte zarda kalmışım* (Altınkaynak, 1998: 71/5)

Beşinci yıl

Beş yıl oldu ben köyümden ayrıldım (Altınkaynak, 1998: 59/4)
Beş yıl oldu bizim elden ayrırım (Altınkaynak, 1998: 59/7)
Beş yıl oldu hasret Şahbazoğlu'ndan (Altınkaynak, 1998: 62/2)
Beş yıldır çilekeş cezaevinde (Altınkaynak, 1998: 63/4)

Altıncı yıl:*Altı yılın dolmasına az kaldı**Nasıl gelip geçtiğini bilmedim**İçten dertli dıştan şifalı idim**Kalpte yara açtığını bilmedim* (Altınkaynak, 1998: 64/5)

zaman geçiyor ama delip geçiyor der gibi.

Yedinci yıl*Bu hasretlik yedi sene* (Altınkaynak, 1998: 128/2)**Dokuzuncu yıl***Sefaletle dayanacak gücüm yok**Dokuz yıldır hayal düşlü ozanım* (Altınkaynak, 1998: 175/5)**Onuncu yıl***Bu on yılda zindanlarda çoklarını denedim* (Altınkaynak, 1998: 20/2)*On yıl beni zindanlarda inetti* (Altınkaynak, 1998: 49/7)*Gözlerim yaşardı şiir yazanda**On yıldır sınavlar verdim zindan* (Altınkaynak, 1998: 178/4)**Onüçüncü yıl (son yıl)***Şahinler dolaşır turna göçünde**Hüzünlük var sakalımda saçımda**Şahbazoğlu on üç yılın içinde**Sağlığına çare imkân Muhammed* (Altınkaynak, 1998: 105/3)

Şiirlerin tamamı değerlendirildiğinde cezaevinde yatanların da dışarıda gezenler gibi insan olduğunu, bir yanlışlıkla, kaderlerinin kurbanı olarak onurları, gururları için buraya düştüklerini, alın yazısından kaçılmayacağını, mutlaka başa geleceğini, bu bağlamda aslında kendilerinin masum olduğunu ima eden bir psikoloji vardır.

Âşığın cezaevi hayatı boyunca yegâne sığınağı dindir. Bu durumu bir mısrasında “Bu şifayı en son tevhide buldum” şeklinde ifade ediyor. Sık sık hayatını sıkıntı içinde sabırla geçirmiş Eyüp, Yusuf, İbrahim (AS) ve peygamberimize atıflarda bulunuyor. Bir insanın ölümüne sebep olmanın ne kadar günah olduğunu biliyor ve bu yüzden sürekli olarak Yaradan’dan af diliyor. Bu tür dualarda bulunurken yaptığı ibadetler karşılığı değil, Allah’ın sevdiklerinin hürmetine bağışlanmak diliyor.

Bir sanatkârı öne çıkararak, büyük yapan neyi, nerede, niçin yaptığından çok nasıl yaptığını. Aynı durum âşıklar için de geçerlidir. Âşık Veysel Şahbazoğlu'nu da büyük yapan, öne çıkararak, cinayet işlemesi, cezaevinde yatması ve burada şiirler söylemesi değil, Kars ve çevresindeki âşıklık geleneğini temsildeki ustalığıdır. “Eğer maksut eserse mısra-ı berceste kâfidir” (Koca Ragıp Paşa) bağlamında aşağıdaki birkaç dördlük bu ustalığı göstermeye yeterlidir. İlk dördlükte âşık aynı zamanda badeli olduğunu da belirtiyor.

*Dalgalanan denizleri sakın dalga belleme
Dalgıç isen dal dibine bak deryada neler var
Pirimden inayet aldım aşk ile divaneyim
Gel bu aşkın meydanına gör pazarda neler var.*

*Bir vahdethaneye girdim mürşid ile konuştum
Gece ile gündüz ile ben bu yolda çalıştım
İçimde olan derdimi bir tabibe danıştım
Bulamadı dermanını bak yarada neler var*

*Sekiz cennet yedi cehim yaratmış bizim için
Biri sağda biri solda melekler yazar suçun
Zaman gelir bu dünyada çekilir gider göçün
Aldanma dünya malına kara yerde neler var (Altınkaynak, 1998: 12/3, 5, 6)*

*Aslı temiz olan insan kurulmaz
Kamil olan cahillere darılmaz
Samimiyet olmayan eli sarılmaz
Yapıp yapacağı suçuna uymaz (Altınkaynak, 1998: 55/6)*

*Şahbazoğlu der ki şirindir vatan
Alan bulamadım derdimi satam
Gezmeye gurbet el, ölmeye vatan
Doğup büyüdüğüm diyarım oy oy (Altınkaynak, 1998: 84/7)*

*Sende akıl varsa her şeyi yener
Akıl bir varlıktır ilahi hüner
İnsan ölür kalır dünyada eser
Sanki meclislerde özü dolanır (Altınkaynak, 1998: 108/4)*

*Şahbazoğlu ak çay gibi
Kaşların katı yay gibi
Onbeşlemiş bir ay gibi
Buluttan çıkışı güzel (Altınkaynak, 1998: 125/8)*

Şahbazoğlu'nun âşıklıktaki ustalığının en önemli göstergelerinden biri de 1970-1978 yılları arasında sekiz defa katıldığı Konya Âşıklar Bayramı'ndan ödüksüz dönmemesidir. Oğlu Âşık Ensar Şahbazoğlu'nun verdiği bilgiye göre 1971 yılında Konya Âşıklar Bayramı'nda dudakdeğmez dalında dudaklarına iğneyi alan ilk âşıklar, Veysel Şahbazoğlu ve İlhami Demir'dir. Ayrıca babasının tasnif ettiği hikâyeler de olduğunu fakat bunları alamadıklarını / derleyemediklerini bize ifade etmiştir (Ensar Şahbazoğlu ile 14.03.2012 tarihinde yapılan görüşmeye ait ses kaydı şahsi arşivimizdedir).

Sonuç

Âşık Veysel Şahbazoğlu, nispeten usta çırak ilişkisine göre yetişmiş, âşıklık geleneğinde "sade kişilikten sanatçı kişiliğe" (Günay, 2008: 133) geçişi temsil eden rüyada bade içme motifini yaşamış, bir usta âşıktaki bulunması gereken nitelikleri şahsında toplamış, Kars ve çevresi âşıklık geleneğinin 20. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biridir.

Şahbazoğlu'nun şiirleri, yapı ve muhteva açısından Kars âşıklık geleneğinin genel özelliklerini yansıtmaktadır. O da bölge âşıklarının geneli gibi şiirlerini daha çok 11'li hece ölçüsüyle koşma biçiminde söylemiştir. Bunun yanında Kars âşıklık geleneğinde ayrı bir yeri olan ve yaygın biçimde kullanılan divani, yedekli koşma (ciğalı tecnis), semai (geraylı), muamma, dudakdeğmez, bayatı, atışma türlerinde de örnekler vermiştir. Yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz gibi, güzel söyleyişleri vardır. Ancak onu asıl özgün kılan yönü, bir mahkûm olarak cezaevi günlerine ait psikolojisini şiirlerine çok net bir şekilde yansıtmış olmasıdır. Mahkûmların psikolojisini anlayabilmek açısından cezaevinde çalışanlar tarafından Şahbazoğlu'nun şiirlerinin okunması fevkalade faydalı sonuçlar doğuracaktır. Kader mahkûmu denilen insanların ruh hâllerini anlatmak ve anlamak açısından bu şiirlerin ders kitabı ve belgesel niteliği taşıdığı söylenebilir.

Kaynaklar

- ALPTEKİN, A. B. ve SAKAOĞLU, S. (2006). *Türk Saz Şiiri Antolojisi (14-21. yüzyıllar)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ALTINKAYNAK, E. (1998). *Âşık Veysel Şahbazoğlu (Hayatı-Sanatı-Şiirleri)*. Ankara.
- BAŞGÖZ, İ. (1996). Protesto: Folklorun Beşinci İşlevi (Fonksiyonu). *Folkloristik Prof. Dr. Umay Günay Armağanı*. Ankara: Feryal Matbaacılık.
- GÜNAY, U. (2008). *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- KARADENİZ, B. ve BAHÇIVAN O. (2010). *Doğulu Halk Şairleri 2*. Ankara: Karamavi Yayınları.
- NASKALİ, E. G. (Editör) (2011). *Çoban kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- ÖGEL, B. (2000). *Türk kültür tarihine giriş I*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- SAKAOĞLU, S. (1989). Türk saz şiiri, *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı III (Halk Şiiri)*. Ankara, (445-450 Ocak-Haziran), 105-250.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

KOÇAKTIR

*Bu dünyada adlı sanlı koçaklar
Helalından ekip biçen koçaktır
Hak hukuk bilmeyen komşu şerrinden
Başını alıp da kaçan koçaktır*

*Hoşça tanıyasan komşu halini
Tatlıya alıştırsın şirin dilini
Eğer becerirsen tut kul elini
El aleme iyilik saçan koçaktır*

*Seni yoldan atar elin hay huyu
El için açıktır koçağın payı
Azıcık kısmeti bir yudum suyu
Kaygısız meraksız içen koçaktır*

*Veysel’in derdi var dertlerden üstün
Ne uslu ne deli ne de ki küskün
Bir şey ki murat etmektir kastın
İyilik kapısın açan koçaktır (Altınkaynak, 1998: 69).*

CEZA EVİDİR

*Ateşim var ama dumanım yoktur
Dumana bürüten cezaevidir
Mahkûmun göz yaşı içine akar
Çağlayıp yürüten cezaevidir.
Cezaevi denilende ne sandın*

*Volta vura vura gezdim usandım
İnsanoğlu buna nasıl dayandın
Demiri eriten cezaevidir.
Çileli bu günler geçer ömürden
Gözdeki ışıktan sisteki fardan*

İnsanoğlu güçlü taştan demirden

Ömrünü çürüten cezaevidir

Bazı bulut oldum nemlendim durdum

Bazı şimşek oldum ışıklar saldım

Bazı balık oldum kuruda kaldım

Suyunu kurutan cezaevidir

Dört mevsim içinde bir de yaz gelir

Divane insandan doğru söz gelir

Ben Şahbazoğlu'na ceza vız gelir

*Gam keder üreten cezaevidir (Altınkaynak,
1998: 85-86).*

YATAN BİLİR

Kaderin çilesi kader aynası

Derdi olanların olmaz dünyası

Cezaevi derler erler yuvası

Yatan bilir yatmayanlar ne bilir

Gündüz düşünceli gece gamlısın

Bir değil beş değil nece gamlısın

Kelimeleri dolu hece gamlısın

Yatan bilir yatmayanlar ne bilir

Senin için derdi derde katanı

Bir yudum su rahat uyku yatmanı

Gece gündüz arzularsın vatmanı

Yatan bilir yatmayanlar ne bilir

Yaşadığın günlerini ararsın

Kim geldi gelecek hayal kurarsın

Görüşünde gelmez boynun burarsın

Yatan bilir yatmayanlar ne bilir

Burada şahsiyet olmazsa öldün

Yaren dost ahbablar sormazsa öldün

Ümit dolu haber varmazsa öldün

Yatan bilir yatmayanlar ne bilir

Veysel Şahbazoğlu dert yaza yaza

Sevgiden ayrılmam bağlıyım haza

Her türlü derdimi söyledim saza

*Yatan bilir yatmayanlar ne bilir (Altınkaynak,
1998: 109-110).*